

אחיבם אלו בעלי מקרא. שאינם יודעים דינים והוראות כי אם על פי זעלי גמרא שונאים אלו זעלי משנה ססבורים לידע כמו זעלי גמרא ואינם יודעים צירור הדבר מנדיכס אלו ע"ה ששונאים ת"ח ושמה תאמר אבד סבין ת"ל ונראה בשמחמכס ישראל ישמחו ועובדי כוכבים יצושו:

הדרן עלך אלו מציאות

המפקיד. אית דלג גרסי או שאבדו משום דבאצדיה

ליכא כפל ויש ליישב שך טוען הנפקד ואחר כך נמלא הגנב אי נמי אנו יודעים שנגנבו מתוך צימו אך אין אנו יודעים אם פשע או שאבדו צפשיעה ולא רצה לישבע היינו ולא ידעינן אם על ידי גניבה או על ידי דבר אחר:

נגנבו. ה"ה אם אמר פשעתי שהכפל שלו כדאמר בגמרא מנו דאי זעי פטר נפשיה בגניבה אלא אורחא דמילתא נקט נגנבו שהוא רגילות לטעון דבר שהוא פטור אע"פ שהוא רוצה לשלם ורצ"ן פי' דמתני' נמי ה"פ דהנפקד אומר שנגנבו שהרי אמרו שומר חנם נשבע שהיה ויבא. יכול היה לפטר בשבעה (ב"ק פח.).

מוסף רש"י

הוי זהיר בתלמוד. לפנל ולמקור דקדוקין, ששגגת תלמוד עולה דודן. שמתוך שאין מתקדקין בלמוד ונתיק הוראה של מין נעשה כדון, לפי תלמודי חכמים השגגות נעשה להם חרות, מ"ה א"ה נכללת בה אפילו שגגת שוטה כמודי שהיה לך לנקד' ולשמע עד סופה (אבות מ"ד פ"ב).

הדרן עלך אלו מציאות שהרי אמרו שומר חנם נשבע שהיה. יכול היה לפטר בשבעה (ב"ק פח.).

רבינו הגנאל

קבלה והן תלויות במשויות החיצונות וכשהוא מתעסק במשנה צריך ליעין באותן החיצונות כולן ופתרון החכמים יש לו בזה שבר מצוה. אבל המתעסק בתלמוד ומורה ומבאר המצות חתקין ומבידי הלכה למעשה אין לך מדה גדולה מזו כי בתלמוד פתרון התורה והמשנה והמצוה שהן קבלה הלכה למעשה מסיני. ולעולם היו רץ למשנה יותר מן התלמוד פי' היו רץ למשנה שהיא מדה נוסתלין עליה שבר והושגג אינו נדון כה מודי אבל המתעסק בתלמוד אפי' השגגות חשובות עליו כדורות שהיה לו לרקדק על עצמו שלא יכשל אפי' בשגגה לפי שמדקדקין עליו אפי' בחוט השערה שנאמר וסביביו נשערה מאד מלמד שהקב"ה מדקדק עם סביביו אפי' בחוט השערה ומי יכול להשמר כל זה וכבר פירשנווהו זהיר בתלמוד ששגגות התלמוד עולה דודן היו זהיר אהה המתעסק בתלמוד ששגגותו עולה אלך דודן וכר' יהודה בר' אלעי דרדש הגד לעמו פשעם אלו תלמידי חכמים ששגגות נעשות להם כדורות וכר' אמר עולא תלמידי חכמים שבבבל עומדין זה מלפני זה וקורעין זה על זה וכר' פי' כיון שנושאין זה עם זה בחלכה לומדין זה מזה טעמי הרבה כרבו הוא חשוב כל אחד לחבירו לפיכך עומדין זה מפני זה וקורעין זה על זה אבל לענין השבת אבידה אינו מניח של אביו והוא רבו לרבו אלא אם הוא רבו מובהק. רב חסדא הוא תלמיד רב הונא דגרסי

זימי רבי נשנים משנה זו. הא דקמני גמרא אין לך מדה גדולה מזו לפי שמשברו תלמידי שמאי והלל שהיו לפניו שלשה דורות רבו מחלוקות בתורה ונעשית כשמי תורות ומתוך עול שעבדו מלכיות וגזירות שהיו גזרין עליהן ומתוך כך לא היו יכולים לתת לב לזכר דברי החולקים עד ימיו של רבי שנתן הקב"ה לו מן זעיי אנטונינוס מלך רומי כדאמרינן בע"מ (דף י'): ונחו מלרה ושלח וקבץ כל תלמידי ארץ ישראל ועד ימיו לא היו מוסכמות סדורות אלא כל תלמיד ששמע דבר מפי גדול הימנו גרסה ונתן סימנים הלכה פלונית ופלונית שמעתי משם פלוני וכשתקבצו אמר כל אחד מה ששמע ונתנו לב לזכר טעמי המחלוקת דברי מן ראוין לקיים וסידור המסכמות דברי מוקיין לבדם ידעתי כדמות לבדם ודברי קדשים לבדם וסתם נמי זמנה דברי יחידים שראה רבי את דבריהם ושנאן סתם כדי לקצוע הלכה כמותם לפיכך אמרו בגמרא אין לך מדה גדולה מזו שיתנו לב לטעמי המשנה: **שצקו כולי עלמא מסיני.** מלחזור על גרסת משנתם: **ואולו צטר גמרא.** לחשוב צכצלה: **הדר דרש להו הוי רץ למשנה.** לפי שירא פן ישתכחו המשניות ויחליפו שמות החכמים וצמקוס חיוב יאמרו פטור וצמקוס אסור יאמרו מותר: **מאי דרש.** מתחילה כשרש שגמרא גדול: **לעמי פשעם.** עמי דהיינו ת"ח את חטאתם אני קורא פשע שהיה להם לתת לב צטעמי משנתם שצירה להם על העיקר ולא יורו הלכה מתוך משנה שאינה עיקר: **ולצית יעקב.** שאר העם: **חטאתם.** אפילו פשע שלהם אני קורא חטאת: **הוי זהיר בצלמוד.** בגמרא שהיא תירון טעמי המשניות או אם תשמע דבר משנה מרץ הזהר לשאול טעמי ומי שנאה: **שגגס פלמוד.** אם שגית בהוראה בשגגת תלמודך שלא ידעת טעם המשנה ונתת צה טעם אחר ומתוך כך דמית לה דין או הוראה שצא לידך ולמדת הימנה שלא כדת שאין הטעם כמו שהיית סבור שאינו ידעת טעם המשנה לא דמית לה מעשה הצא לידך: **עולס ודון.** ענוש אתה עליה כמויד שדודן הוא צידך שלא שאלת טעם מרץ: **אלו ס"ה.** ששימשו חכמים הרצה ללמד טעמי משנתם זה צו זה צו שאין הכל צקיאין צשוין: **שונאים אלו זעלי משנה.** ששונאין זעלי גמרא לפי שזעלי גמרא אומרים על זעלי משנה שהן מצלי עולם כדאמרינן במסכת סוטה (דף פ"ג) **שמואל** אומר **אדם** אבדו משום דבאצדיה ליכא כפל ויש ליישב שך טוען הנפקד ואחר כך נמלא הגנב אי נמי אנו יודעים שנגנבו מתוך צימו אך אין אנו יודעים אם פשע או שאבדו צפשיעה ולא רצה לישבע היינו ולא ידעינן אם על ידי גניבה או על ידי דבר אחר:

הדרן עלך אלו מציאות

המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויצא נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם יכמי שהפקדון אצלו ינשבע ולא רצה לשלם נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם לבעל הפקדון: **גב'.** למה ליה למתני בהמה ולמה ליה למתני כלים צריכי דאי תנא בהמה הוה אמינא בהמה הוא דמקני ליה כפיילא משום דנפיש מירחה לעיולה ולאפוקה אבל כלים דלא נפיש מירחיהו אימא לא מקני ליה כפיילא ואי תנא כלים הוה אמינא נפיש כפלייהו אבל בהמה דכי טבח ומכר משלם תשלומי ד' וה' אימא לא מקני ליה כפיילא צריכא מתקיף לה רמי בר חמא והא האין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואפילו א"ל ר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ כגון פירות דקל דעבידי דאתו אבל הכא מו

שנאים אלו זעלי משנה: ששונאין זעלי גמרא לפי שזעלי גמרא אומרים על זעלי משנה שהן מצלי עולם כדאמרינן במסכת סוטה (דף פ"ג) **שמואל** אומר **אדם** אבדו משום דבאצדיה ליכא כפל ויש ליישב שך טוען הנפקד ואחר כך נמלא הגנב אי נמי אנו יודעים שנגנבו מתוך צימו אך אין אנו יודעים אם פשע או שאבדו צפשיעה ולא רצה לישבע היינו ולא ידעינן אם על ידי גניבה או על ידי דבר אחר:

הדרן עלך אלו מציאות

זימי רבי נשנים משנה זו. הא דקמני גמרא אין לך מדה גדולה מזו לפי שמשברו תלמידי שמאי והלל שהיו לפניו שלשה דורות רבו מחלוקות בתורה ונעשית כשמי תורות ומתוך עול שעבדו מלכיות וגזירות שהיו גזרין עליהן ומתוך כך לא היו יכולים לתת לב לזכר דברי החולקים עד ימיו של רבי שנתן הקב"ה לו מן זעיי אנטונינוס מלך רומי כדאמרינן בע"מ (דף י'): ונחו מלרה ושלח וקבץ כל תלמידי ארץ ישראל ועד ימיו לא היו מוסכמות סדורות אלא כל תלמיד ששמע דבר מפי גדול הימנו גרסה ונתן סימנים הלכה פלונית ופלונית שמעתי משם פלוני וכשתקבצו אמר כל אחד מה ששמע ונתנו לב לזכר טעמי המחלוקת דברי מן ראוין לקיים וסידור המסכמות דברי מוקיין לבדם ידעתי כדמות לבדם ודברי קדשים לבדם וסתם נמי זמנה דברי יחידים שראה רבי את דבריהם ושנאן סתם כדי לקצוע הלכה כמותם לפיכך אמרו בגמרא אין לך מדה גדולה מזו שיתנו לב לטעמי המשנה: **שצקו כולי עלמא מסיני.** מלחזור על גרסת משנתם: **ואולו צטר גמרא.** לחשוב צכצלה: **הדר דרש להו הוי רץ למשנה.** לפי שירא פן ישתכחו המשניות ויחליפו שמות החכמים וצמקוס חיוב יאמרו פטור וצמקוס אסור יאמרו מותר: **מאי דרש.** מתחילה כשרש שגמרא גדול: **לעמי פשעם.** עמי דהיינו ת"ח את חטאתם אני קורא פשע שהיה להם לתת לב צטעמי משנתם שצירה להם על העיקר ולא יורו הלכה מתוך משנה שאינה עיקר: **ולצית יעקב.** שאר העם: **חטאתם.** אפילו פשע שלהם אני קורא חטאת: **הוי זהיר בצלמוד.** בגמרא שהיא תירון טעמי המשניות או אם תשמע דבר משנה מרץ הזהר לשאול טעמי ומי שנאה: **שגגס פלמוד.** אם שגית בהוראה בשגגת תלמודך שלא ידעת טעם המשנה ונתת צה טעם אחר ומתוך כך דמית לה דין או הוראה שצא לידך ולמדת הימנה שלא כדת שאין הטעם כמו שהיית סבור שאינו ידעת טעם המשנה לא דמית לה מעשה הצא לידך: **עולס ודון.** ענוש אתה עליה כמויד שדודן הוא צידך שלא שאלת טעם מרץ: **אלו ס"ה.** ששימשו חכמים הרצה ללמד טעמי משנתם זה צו זה צו שאין הכל צקיאין צשוין: **שונאים אלו זעלי משנה.** ששונאין זעלי גמרא לפי שזעלי גמרא אומרים על זעלי משנה שהן מצלי עולם כדאמרינן במסכת סוטה (דף פ"ג) **שמואל** אומר **אדם** אבדו משום דבאצדיה ליכא כפל ויש ליישב שך טוען הנפקד ואחר כך נמלא הגנב אי נמי אנו יודעים שנגנבו מתוך צימו אך אין אנו יודעים אם פשע או שאבדו צפשיעה ולא רצה לישבע היינו ולא ידעינן אם על ידי גניבה או על ידי דבר אחר:

הדרן עלך אלו מציאות

המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויצא נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם יכמי שהפקדון אצלו ינשבע ולא רצה לשלם נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי משלם לבעל הפקדון: **גב'.** למה ליה למתני בהמה ולמה ליה למתני כלים צריכי דאי תנא בהמה הוה אמינא בהמה הוא דמקני ליה כפיילא משום דנפיש מירחה לעיולה ולאפוקה אבל כלים דלא נפיש מירחיהו אימא לא מקני ליה כפיילא ואי תנא כלים הוה אמינא נפיש כפלייהו אבל בהמה דכי טבח ומכר משלם תשלומי ד' וה' אימא לא מקני ליה כפיילא צריכא מתקיף לה רמי בר חמא והא האין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ואפילו א"ל ר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ה"מ כגון פירות דקל דעבידי דאתו אבל הכא מו

שנאים אלו זעלי משנה: ששונאין זעלי גמרא לפי שזעלי גמרא אומרים על זעלי משנה שהן מצלי עולם כדאמרינן במסכת סוטה (דף פ"ג) **שמואל** אומר **אדם** אבדו משום דבאצדיה ליכא כפל ויש ליישב שך טוען הנפקד ואחר כך נמלא הגנב אי נמי אנו יודעים שנגנבו מתוך צימו אך אין אנו יודעים אם פשע או שאבדו צפשיעה ולא רצה לישבע היינו ולא ידעינן אם על ידי גניבה או על ידי דבר אחר:

הדרן עלך אלו מציאות

המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע וכי' עד למי משלם למי שהפקדון אצלו וכן הלכה. ומקשי' והא אין [אדם] מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם כלומר היאך יכול המפקיד להקנות כפילו למי שהפקדון בידו והא אפי' ר' מאיר דסבר אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם כי האי גזונא לא אמר.

א) עיין מוספות צ"ה קמא ד: ד"ה זימי וכו'. ב) ודוגמא סנהדרין ק"ג: ג) אבות פקדן ד משנה יב, ד) ז"ק קמ, ה) יצימות גב, קדושין ס"ג: גיטין יג: מז: ז"ב עט: קמ: קאל: קמא: קמ, ו) וטוטה מו: סנהדרין פמ: ו) וטוטה סו, ח) וקמין לד, ט) ועי' מוספות ז"ב עט: ד"ה אומר,

תורה אור השלם

1 קרא גברון אל תושך בשופר הרם קולך והגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם.

גלוין הש"ס

גב' אלו עמי הארץ. פי' סוטה דף כב ע"א מוס' ד"ה רבי שמואל: רש"י ד"ה בימי וכו' ששברו תלמידי. ועיין מגילה דף עז ע"א מוספות ד"ה וכו':

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) ברש"י ד"ה ממקף לה נמי. ז"ב עיין הלכות עולם דף י' ע"ב דף ח' ע"א ודברי בעל זימן שמועה שם ישעיה' ו' ע"ב ד"ה ה"ש ומנינו ממקף וכו':

רבינו הגנאל (המשך)

דבר קל לא רצה להורות בפני רב הונא וכו'. בעט מיניה רב חסדא מרב הונא תלמיד וצריך לו רבו מהו כלומר תלמיד חריף שרבו הנהג ממנו ומשאלת רבו התלמיד והתקדיו מוסף הוב חכמה כדאמר [בנתיבותיו סו]. והיבול למדתי מרבותי ומחברי יותר מהם ומתלמידי יותר מכולם תלמיד כגון זה אצל רבו יניח אבידת אביו ויהויר או לא וחשב רב הונא בדעתו כי רב (הונא) [חסדא] על עצמו שאל וכי הוא בענין תלמיד שצריך לו רבו וכעס והשיבו חסדא חסדא לא צריכנא לך ולא לתירוך ולא לפלפולך אנת צריך לקבל ממני עד מלאת לך לפני מ' שנה שבמלאת מ' שנה עומד התלמיד על דעת רבו כדכתיב ואולך אתכם ארבעים שנה במדבר וגו' ולא נתן ה' לכם לב לדעת וגו': איקפודו להדרי ולא עול לגבי [הודין]. רב הונא יתיב ארבעין עתינא חדשהיה לרב חסדא. רב חסדא יתיב ארבעין עתינא משום חדלש דעתיא דרב הונא. דרש ר' יהודה בר' אלעי שמעו דבר ה' החרידים אל דברו אלו תלמידי חכמים וכו':

הדרן עלך אלו מציאות

המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע וכי' עד למי משלם למי שהפקדון אצלו וכן הלכה. ומקשי' והא אין [אדם] מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם כלומר היאך יכול המפקיד להקנות כפילו למי שהפקדון בידו והא אפי' ר' מאיר דסבר אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם כי האי גזונא לא אמר.